

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd er op vele fronten gevochten. Een van de belangrijkste fronten bleek die van de informatie te zijn. Het was een kleine groep Britten in Bletchley Park, een top geheime lokatie op zeventig kilometer ten noorden van Londen, die deze oorlog van de Duitsers won. Zij braken de Duitse cryptografische codes, en dan met name die van de Enigma machine. Het is opvallend hoeveel van de mannen en vrouwen die bij dit decodeerwerk betrokken waren schakers met een affiniteit voor wiskunde waren. In deze column stel ik de belangrijkste van hen aan u voor.

Op 1 september 1939 viel het leger van Nazi-Duitsland Polen binnen. Dit had tot gevolg dat het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk op 3 september 1939 Duitsland de oorlog verklaarden. Op dat moment deed het Engelse schaakteam, zie de foto, in Buenos Aires in Argentinië mee aan de 8ste Schaakolympiade. De leden van het Engelse team besloten om zich uit het toernooi terug te trekken en onmiddellijk met de RMS Alcantara terug te reizen naar het Verenigd Koninkrijk. Drie van hen, Milner-Barry, Alexander en Golombek, kwamen op Bletchley Park terecht.

V.l.n.r.: Baruch Wood, Philip Stuart Milner-Barry, Vera Menchik (die in 1939 tijdens de Olympiade van Buenos Aires het wereldkampioenschap voor vrouwen won; zeventien overwinningen en twee remises), Sir George Thomas, Conel Hugh O'Donel Alexander en Harry Golombek.

Hieronder geef ik wat licht commentaar en links naar informatie over Bletchley Park schakers.

Hugh Alexander: [Wikipedia](#), [Schaken](#), [Wiskunde](#). Een ler uit Cork. Adjunct hoofd [Hut 8](#). Volgens G.H. Hardy de enige echte wiskundige die hij kende die geen professioneel wiskundige werd.

Stuart Milner-Barry: [Wikipedia](#), [Schaken](#). Adjunct hoofd [Hut 6](#). Boezemvriend van Hugh Alexander. Interessant is zijn kijk op hun werk: "For both Hugh and myself it was rather like playing a tournament game (sometimes several games) every day for five and a half years."

Harry Golombek: [Wikipedia](#), [Schaken](#). "Mijn militaire commandant vond dat 'I had too much brains to be behind guns' en beval me bij de Intelligence Department of the Foreign Office aan."

James Aitken

Jack Good

Peter Hilton

James Macrae Aitken: [Wikipedia](#), [Schaken](#). Tien keer schaakkampioen van Schotland.

John Irving Good: [Wikipedia](#), [Wiskunde](#). Uitstekend schaker. Good: "I played chess and Go at Bletchley Park and had intellectual and mathematical discussions with Alan Turing. For example, Turing and I discussed the possibility of machine intelligence and automatic chess." Good adviseerde Stanley Kubrick over het karakter van de HAL 9000 supercomputer voor zijn film [2001: A Space Odyssey](#) (1968). HAL 9000 was een voorloper van de AI computers die ons momenteel links en rechts voorbijstreven. Good was een Bayesian. Ref. *The theory that would not die: how Bayes' rule cracked the Enigma code*, Sharon Bertsch McGrayne, 2012.

Peter John Hilton: [Wikipedia](#), [Wiskunde](#). Een joviale bezoeker van de pub op Bletchley Park. Hilton spendeerde samen met Turing ook tijd aan schaakproblemen en palindromen.

Alan Turing

Joan Clarke

Gordon Welchman

Alan Turing: [Wikipedia](#), [Wiskunde](#). Hoofd Hut 8. Een authentiek genie. Zwak schaker. Schaakte vaak met Joan Clarke. Ref. *Alan Turing, The Enigma of Intelligence*, Andrew Hodges, 1983.

Joan Clarke: [Wikipedia](#), [Wiskunde](#). Enthousiast schaker. Ze leerde schaken van Hugh Alexander. In de film [The Imitation Game](#) (2014) moet Joan Clarke (Keira Knightley) een cryptogram oplossen. Zij doet dit aanzienlijk sneller dan Alan Turing (Benedict Cumberbatch). U kunt uw eigen cryptokennis testen met de [Winterpuzzel 2023](#) van Jan Blankespoor van sv Promotie. Ref. *The Code Book, the secret history of codes & code-breaking*, Simon Singh, 2000.

Gordon Welchman: [Wikipedia](#), [Wiskunde](#). Hoofd Hut 6. Voor zover ik weet geen schaker. De video [Bletchley Park Codebreakers](#) gaat over het leven van Welchman. In 1982 publiceerde hij het boek *The Hut 6 story: Breaking the Enigma codes* over zijn tijd op Bletchley Park. Turing, Welchman, Alexander en Milner-Barry waren 'the wicked uncles'. Welchman schreef en met zijn vieren ondertekenden zij het [Action this Day](#) memo voor prime minister Winston Churchill.

Mocht iemand u vragen waar schaken goed voor is dan kunt u antwoorden dat schakers de Tweede Wereldoorlog twee jaar eerder beëindigden en zo vele levens reddden.